

Ο σκηνοθέτης δεν κατάφερε να κάνει ελκυστικές τις ιδέες του

Η ΑΡΧΗ 15ου Φεστιβάλ του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος μετατρέπεται σε μικρό συνέδριο/εργαστήρι πάνω στο σατυρικό δράμα. Μετά από τον «Κύκλωπα» του Ευριπίδη ήρθαν οι «Ικνευτές» του Σοφοκλή. Οι πρώτοι τετρακόσιοι στίχοι είναι το διασωθέν μέρος του μοναδικού σατυρικού δράματος του Σοφοκλή που έχει φτάσει σε μας. Αυτοί αποτελούν την κειμενική βάση της παράστασης της Εταιρείας Πολιτισμού Anagnosis. Η μετάφραση και η διασκευή κειμένου αντίκει στον Γιάγκο Ανδρεάδη. Η παράσταση σε σκηνοθεσία του Δήμου Αβδελιώδη δημιουργήθηκε στα πλαίσια του διεθνούς συνεδρίου «Θεατρικές παραδόσεις της Μεσογείου, το σατυρικό δράμα» (Αθήνα, Ιούνιος 2010).

Στην ουσία, μέσα από δύο παραστάσεις, είδαμε όσα μπορούσαμε να δούμε σε σκηνικά παρουσιάσιμη μορφή, σχετικά με το συγκεκριμένο δραματικό είδος. Παρ' όλη την ανεπάρκεια του διασωθέντος υλικού, το σατυρικό δράμα παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον για τους μελετητές όχι μόνο της δραματικής ποίησης αλλά και της διονυσιακής λατρείας. Οι εύθυμοι και λάγνοι τραγόμορφοι Σάτυροι και οι συγγενείς τους αλογόμορφοι Σιληνοί λατρεύτηκαν στην Πελοπόννησο και στην Αττική αντιστοίχως ως δαίμονες της γονιμότητας, της ζωώδους ενέργειας, της παιγνιώδους αντιληψής του κόσμου. Όπως λέει ο Αριστοτέλης, η τραγωδία πέρασε από τη σατυρική περίοδο εξέλιξης και πήρε άλλους δρόμους, ενώ οι καθιερωμένοι πια ως οπαδοί του Διόνυσου σάτυροι βρήκαν στέγη στο σατυρικό δράμα. Ο μόνιμος συνδυασμός των τραγωδιών και του σατυρικού δράματος ίσως να αποτελεί απήχηση της αρχαιότερης τελετουργικής δομής, όπου οι θρήνοι για το διαμελισμό του Διόνυσου Ζαγρέα μετατρέπονται σε χαρούμενους ύμνους για την αναστάσή του.

Ιδού οι ρίζες της συνύπαρξης του τραγικού και του κωμικού στοιχείων μέσα στο είδος, χαρακτηριστικό που το κάνει ενδιαφέρον όχι μόνο για τους μελετητές, αλλά και για τους ενεργούς θεατρικούς δημιουργούς. Στο κάτω-κάτω εδώ μιλάμε για μείζον αμοιβαίο πρόβλημα. Πώς επιτυγχάνεται αυτή η συνύπαρξη; Κατά πόσο αλληλεπιδρούν, αλληλοχρωματίζονται το τραγικό και το κωμικό έτσι ώστε αυτό να μην οδηγήσει σε αμοιβαία διάβρωση; Η μήπως αυτό που πρέπει να αξιοποιηθεί μέσα από μια σύγχρονη παράσταση του σατυρικού δράματος είναι η πολιτική αντίθεση των δύο στοιχείων και η θεματική εναλλαγή τους;

Η αντίθεση που παίζει κυρίαρχο ρόλο στην παράσταση του Δήμου Αβδελιώδη. Τα στοιχεία που βρίσκονται σε μόνιμη οπτική αντιπαράθεση είναι το επικό σε μια γενικευμένη κλασική του εκδοχή και το αχαλίνωτο ζωώδες σε εκδοχή καρτουνίστικη. Το «λευκή χλαμύδα-χρυσό στεφάνι» σπλ των θεοτίπων (Απόλλων, Ερμής, Κυλλίνη) βρίσκεται συνεχώς στην ίδια σκηνική εικόνα με το ηθελημένα φλύαρο, με σουρεαλιστικές λεπτομέρειες κοστούμι των Σατύρων (σκηνικά -κοστούμια της Μαρίας Γεράρδη-Πασσαλή). Η μεγαλοπρεπής στατικότητα των θεών εμπεδωνόταν από τους θεατές όταν αυ-

τοί πάγωναν κατά τη δράση του Χορού, αλλά και το «ζωντανεμά» τους ήταν σχετικό και η κίνησή τους εξεζητημένα ευγενής. Οι δε Σάτυροι κινούνταν, χόρευαν, τραγουδούσαν, συμπεριφέρονταν με οπτικό πρότυπο τις γνωστές εικόνες από την αγγειογραφία και στο ρυθμό της λαχανιασμένης σκυλίσιας αναπνοής. Η αντίθεση κορυφωνόταν όμως στο λόγο. Τα λόγια του Χορού εναλλάσσονταν με γαυγίσματα σε μια αναλογία σαφώς υπέρ των τελευταίων, ενώ οι τρεις ανώτερες μορφές μιλούσαν με ένα πολύ ιδιαίτερο, αυστηρά επιβεβλημένο από το σκηνοθέτη και τηρημένο από τους ηθοποιούς (Ανδρέας Καρακότας, Τάνια Παλαιολόγου, Ρένα Κυπριώτη) τρόπο. Η αρχαιοπρεπής προσωδία του νεοελληνικού μεταφρασμένου λόγου εκφραζόταν σε επιμκύνσεις φωνηέντων και τονικές διακυμάνσεις.

Στην αρχή νόμισα πως ο σκηνοθέτης είχε επιλέξει τη μέθοδο της διείσδυσης του κωμικού στοιχείου στο επικό με αποτέλεσμα τη διακωμώδηση της «γενικευμένης κλασικότητας». Αργότερα κατέληξα

στο συμπέρασμα ότι η σκηνοθετική μέθοδος είναι η υπογραμμισμένη αντίθεση των δύο στιλιστικών επιπέδων και ότι την κωμική επίχρυσή του «θεϊκού» στοιχείου

τη φαντάστηκα, χωρίς αυτή να ήταν στις προθέσεις του σκηνοθέτη. Δεν αποφάσισα όμως αν η παρεξήγηση πρέπει να καταχωρηθεί εξ ολοκλήρου στο δικό μου λογαριασμό ως βραδύνοος θεατή ή τελικά ο σκηνοθέτης δεν κατάφερε να κάνει σαφείς, αλλά ούτε και ιδιαίτερα ελκυστικές τις ιδέες του. Το «θεϊκό» επίπεδο ξένιζε και επιβράδυνε τη δράση, το σατυρικό κούραζε με την επανάληψη των κινησιολογιών και άλλων ευρημάτων.

Έχω πλήρη συνείδηση ότι η παράσταση άρεσε πολύ σε αρκετούς συνθεατές μου. Κοιτάζοντας την παράσταση χωρίς το πρίσμα της απόδοσης φόρου τιμής προς το έργο του Δήμου Αβδελιώδη ως σκηνοθέτη της εξαιρετικής παραγωγής πάνω στα διπλήματα του Βιζυηνού και των γνωστών κινηματογραφικών ταινιών, αυτά είδα, αυτά σκέφτηκα.

Θέατρο

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

«Ικνευτές» του Σοφοκλή από την Εταιρεία Πολιτισμού Anagnosis, Ελλάδα. Μετάφραση-διασκευή: Γιάγκος Ανδρεάδης. Σκηνοθεσία-χορογραφία: Δήμος Αβδελιώδης. Σκηνικά-κοστούμια: Μαρία Γεράρδη-Πασσαλή. Μουσική: Βαγγέλης Γιαννάκης. Μουσική διδασκαλία: Ξενοφών Συμβουλίδης. Παίζουν: Ανδρέας Καρακότας, Βασίλης Σπυρόπουλος, Ρένα Κυπριώτη, Τάνια Παλαιολόγου, Γιάννης Αβδελιώδης, Σοφία Δελλαπόρτα, Χρύσα Κλούβα, Ευαγγελία Νικηφόρου, Γιώργος Νικόπουλος, Κατερίνα Παπαγεωργίου, Δανάη Ρούσου, Γιώργος Φλωράτος, Κωνσταντίνος Χαϊδομενοπούλου, Στέλλα Χριστοδουλοπούλου. Μουσικοί: Γιάννης Αβδελιώτης, Αλέξανδρος Αβδελιώδης, Γιώργος Νικόπουλος.